

Min broder

Af HERMAN STILLING

Kunstneren, det er i ham, barnet overvintrer, hæder Herman Stilling. Han fører med lidt fantasi til hjælp et bevis ved at fortælle om sin bror, maleren m. m. Ken André Stilling. Ken André åbner en udstilling af malerier i Galleri Birkeda m, Broelæggerstræde 2, København K, på onsdag

HJEMME VAR vi tre drenge og en pige. Når nogen spørger mig siger jeg altid, at vi var fire søskende i min barndom. Men senere blev vi fem, for der kom en ekstra dreng tyve år senere — af samme mor og den samme far. Han blev født i julen, og jeg husker tydeligt den morgen. Jeg havde sovet godt i min harmonikaseng, og var kommet godt ud af den. Jeg slog sengen sammen og stillede den op ad væggen for at der skulle blive lidt mere plads at røre sig på. Jeg åbnede døren til køkkenet for at se efter min mor, men hun var der ikke, hvad jeg blev noget forbavset over. Jeg åbnede døren til det andet værelse, men hun var ikke i sin seng. Jeg spurgte min større bror om, hvor vores mor var henne? — Hun er kommet på hospitalet i nat, sagde han. Var der en ting jeg aldrig havde regnet med, så var det, at min mor kunne blive syg. Hun var og er stadig væk en rask og stærk kvinde. — Er hun blevet syg, spurgte jeg? — Nej, sagde min bror, hun har fået en dreng. — En dreng! sagde jeg, hvor har hun fået ham fra? Min bror så undrende på mig og sagde: — Hun har født ham... Har du ikke lagt mærke til, at din egen mor har været meget lyk i det sidste par måneder? Jeg tænkte mig om, men fik ikke meget ud af det. Jeg havde altid syntes at min mor var lidt svær i det.

Dette var indledningen, nu vil jeg gå over til selve historien.

ANDEN JULEDAG nitten-hundredetredogfyrre tidligt om morgenen på Rigshospitalet, nedkom min treogfyrreårige mor med en dreng på ni pund. Det var hendes femte barn, og

han blev, som skik og brug var dengang, døbt. Ken er en forkortelse fra oldislandsk af navnet Kenning, og betyder ham som bærer sværdet. André har han efter Andreas, en af Jesu tolv apostle, som var fisker.

Min mors slægt kommer fra fiskere, som levede omkring Skagen, og har som efternavn heddet Annisen. Denne slægt nedstammer fra de kimbrere, som et par århundreder før vores tidsregning havde bosat sig i Jylland. Men omkring et hundrede år før vores tid bryder den kimbriske folkestamme op for at drage sydpå. Overalt hvor de kom frem, vandt de sejre, og flere gange slog de hele romerske hære på flugt. Men i året 101 f. K. blev de på Posletten slået af en stor romersk hær under ledelse af feltherren Gajus Marius. Kimbrerhøvdingen Tura måtte flygte og nåede alene tilbage til Jylland, hvor han slog sig ned. Og gav saft til en ny stærk slægt. Derfor var det ikke uden grund, da min broder efter en rejse til Rom, hvor han havde lagt sig et kæmpeskæg til, at vores mor udbød: Han er som snydt ud af næsen på Tura høvding.

Min mors fars slægt stammer fra Nordtyskland. I midten af forrige århundrede slog de sig ned i Randers. De hed Beck og levede af at lave skæreknive til læger.

Igennem min far kommer vi fra mænd, som boede i Nyboder og hørte til Holmens faste stok. De fleste af dem var tømrere. Min oldefar, Johan Daniel, deltog som syttenårig skibsbygger på linjeskibet Skjold i slaget ved Rügen i attenhundredefireogtres. Hvad der var en af grundene til, at

den danske flåde gik sejrende ud af kampen.

Hver gang fjenden ramte det danske skib — dengang skød man med jernkugler — stormede min oldefar til og lukkede hullet med en træprop.

Min far har fortalt, at vi igennem hans mor har meget spansk blod i årerne, hvad jeg gerne tror på, når jeg tænker på den sindsstyrke, vi en gang imellem viser frem.

TILBAGE TIL min broder, inden han var fem år, havde jeg vist ham de mange berømte mænds gravsten, som står på Assistens Kirkegård.

Medens han endnu var lille, gik vi en dag forbi en grav, hvor der stod en gammel rusten jernstol. Han pegede på stolen og sagde: — På den stol sad der engang en sort kat. Jeg blev meget forskrækket over dette syn, han lagde for dagen, og var klar over, at han ville blive kunstner. En til i familien, som skulle gå så skrækeligt meget igennem. Jeg var klar over, at en af mine opgaver de første tyve år af hans liv, var at holde ham tilbage. Gøre det svært for ham, så at han ikke blev et af de vidunderbørn, som jeg har truffet nogle stykker af. Som forsvinder i mængden den dag de står alene og skal klare sig selv ude i det rigtige liv.

Han kom på Jagtvejens Skole, hvor han klarede sig, men var bedst i tegnetimerne. Som dreng var han et par år til julefest hos billedhuggeren Wiig Hansen, som fortalte, at han tævede alle de andre børn, som havde været med. Da han var femten år gik han ud af skolen og var et års tid arbejdsdreng på en fabrik. En sommer havde han været på ferie hos Wiig Hansen på Skagen.

Han kom hjem med nogle brætter, som han havde slået søm i. Han sendte dem ind på Kunstneres Efterårsudstilling og fik antaget to af dem. For at det ikke skal være løgn, blev de også solgt. En dag sagde min broder til mig, at han ville på Kunstakademiet. Han var dengang seksten år.

Jeg var lidt gal på ham, han havde sendt sømbillederne ind til udstillingen uden at spørge mig. Du skal ikke på Akademiet det første par år, sagde jeg til ham, du skal i lære som snedker først. (Jeg havde selv drømt om at blive snedker, men havde for dårlige skolepapirer til at få en læreplads).

Som det senere blev vanligt for mig når jeg skulle ordne et eller andet, fik jeg fat i et katalog over de bedste møbelsnedkere i København, snedkere, hvis bedste møbler stod på museer. Med den liste i min lomme, kørte vi nu ud i byen, iført vores bedste tøj. Det tredje sted, hos en mester i den indre by, var det, han kom i lære.

Han var der i fire år, og han kunne aldrig have lavet de store trærelieffer, som han senere lavede, hvis ikke han havde lært at arbejde med værktøj. Samme dag som han var udlært, sagde han op. Hans svendeprov, et stort skrivebord, var med på en udstilling på Kunstindustrimuseet, og blev købt af den amerikanske atomfysiker Robert J. Oppenheimer for mere end titusinde kroner.

Min broder kom igen og sagde til mig, at nu ville han på Akademiet. Jeg tænkte mig lidt om. Han var tyve år og havde allerede udstillet fire gange på K. E. Du skal først være soldat, svarede jeg. Soldat, råbte han, jeg vil være militærnægter, råbte han.

Med en lang sætning, medens jeg så hele Danmarkshistorien køre forbi mine øjne, svarede jeg ham. Tænk på din oldefar som var med i fireogtres, tænk på din far som var i Fremmedlegionen, tænk på din bror Viggo som var i BOPA under besættelsen. Og tænk også på, at hvis vi skal starte en revolution, så må vi da vide, hvordan man skal skyde. Han så længe på mig og sagde, du har ikke selv været soldat, og du ville heller ikke være militærnægter. Jeg bad ham om at holde mig udenfor.

Så blev han soldat, og da han var færdig, begyndte han på Kunstakademiet, hvor han gik i tre år hos maleren Stenrup Hansen.

EN DAG fortalte han mig, at han ville lave et relief i træ, og det skulle være fyre meter langt og to meter højt. Han havde allerede bestilt træet, som ville koste tyve tusinde kroner. Han havde dengang en indtægt på otte tusinde kroner om året. Jeg blev rystet og satte mig ned, medens jeg holdt begge mine hænder for øjnene af skræk.

Han fortsatte med at fortælle mig, hvad det skulle forestille, det skulle hedde Dagdrømmernes Jubelfest: — Jeg har lagt ud med en stillestående mand på en sokkel. Der er jo nok nogen som har den samme holdning eller mangel på holdning til tilværelsen som ham. Men så er der en eller anden gut, der sætter gang i billedet, prøver på at sætte lidt skub i det. Nu må der ske noget, og det hele forvandler sig. Der er en dame med seks bryster. Nu skal der frodighed på drengen. Fantasterne fortsætter, og det bliver til et karneval, hvor man tager de ønskede dragter og masker på og slipper ud af det hele for en kort tid. Og så skal der være fugle, som flyver væk og dukker op på ny, drømmen om noget andet, en større frihed. Og så er der ham, der forsøger at skyde sig selv af ved hjælp af sin egen afføring.

Et eller andet skal han jo finde på, hvis han ikke ejer åndens kraft. Da han var færdig med at fortælle om sine syner, greb jeg telefonen, og ringede til vores mor og fortalte hende om hvad den yngste havde i sinde.

Der er ikke noget at gøre, sagde hun, han er så fantastisk stædig.

Jeg begyndte på at holde foredrag på en time, et af dem som jeg plejer at tage otte hundrede kroner for, når jeg optræder. Jeg fortalte ham, at små græske mønter fra gamle dage kunne være store kunstværker. At man skulle være ydmyg, at man skulle lave små fortættede ting, og at man helst skulle arbejde på dem i årevis. Jeg så på ham og tænkte for mig selv, det er jo dræbende at fortælle unge mennesker, at de skal være ydmyge og kun arbejde med husflidsarbejder.

Jeg greb igen telefonen og ringede op til en mand, jeg kendte, som var rektor, ved et seminarium, og som havde Danmarks største opvarmede kælder. Jeg fortalte ham om min broder, som ville udføre et trærelief, og at det var fyre meter langt. Den flinke mand sagde ja og ville end ikke have husleje.

Et par år efter var det store relief færdigt, og noget af det blev udstillet på Den Frie Udstilling. Hvor han var med som gæst. Senere blev hele relieffet udstillet foran Gentofte Rådhus.

En dag fortalte han mig, at nu havde han malet hele relieffet over. Jeg sagde ikke noget til ham, men tænkte bare, at nu havde han ødelagt det hele.

EN DAG ringede telefonen fra Hjørring og en stemme sagde, du må hellere komme herop med det samme, din broder har i formiddag købt to store gårde her på egnen.

Uden at vaske og barbere mig, begyndte jeg straks den lange vej til Hjørring. Først da jeg sad i min bil, faldt jeg til ro, og helt rolig blev jeg, da jeg senere på dagen fandt Hjørring.

Efter nogen tids søgen, fandt jeg min bror. Inden jeg fik åbnet munden, råbte han til mig: Du skal ikke blive nervøs, jeg beholder kun den ene gård. Penge, sagde jeg, har du penge til det. Han så på mig og trak et bundt penge op af lommen, lutter femhundredekronesedler. Jeg tog dem fra ham og talte dem, i alt var der halvtredstusinde kroner. Jeg

har lånt dem i en bank her i byen som udbetaling til den ene gård, sagde han. Jeg blev meget lettet og fandt et sted, hvor jeg kunne vaske mig og blive barberet. Lidt efter tog vi hen til den store fabrik i Hjørring, som hedder Scanlon Nylon. Der havde man lånt og hængt hans store trærelief op, og han havde malet det. Jeg kunne godt skrive et langt stykke om, hvor pragtfuldt det er, og hvor rigtigt han har malet det. Men enhver som har øjne kan gå hen og se det.

Hele to gange har han været lige ved at sælge det, og begge gang til jyske byer. Men hver gang er det endt i byrådet som noget man skulle stemme om. Og når man stemmer om kunst, skal man ikke regne med at det bliver til noget.

Måske vil en eller anden sige, man kan da ikke sådan rose sin broder til skyerne. Jeg gør det alligevel, og når jeg har skrevet om ham, er det fordi jeg trods alt er den nærmeste til det.

SIDEN DEN tid har jeg prøvet på ikke at blande mig i alt det, han går rundt og gør. I det sidste par år har han også malet, og jeg må indrømme, at han en gang imellem gør det forbandet godt. Han har også lavet et forlag, og da jeg første gang hørte forlagets navn, Sommersko, var jeg lige ved at grine, men senere, da det havde sat sig, måtte jeg sige til mig selv, at det ikke kunne hedde andet.

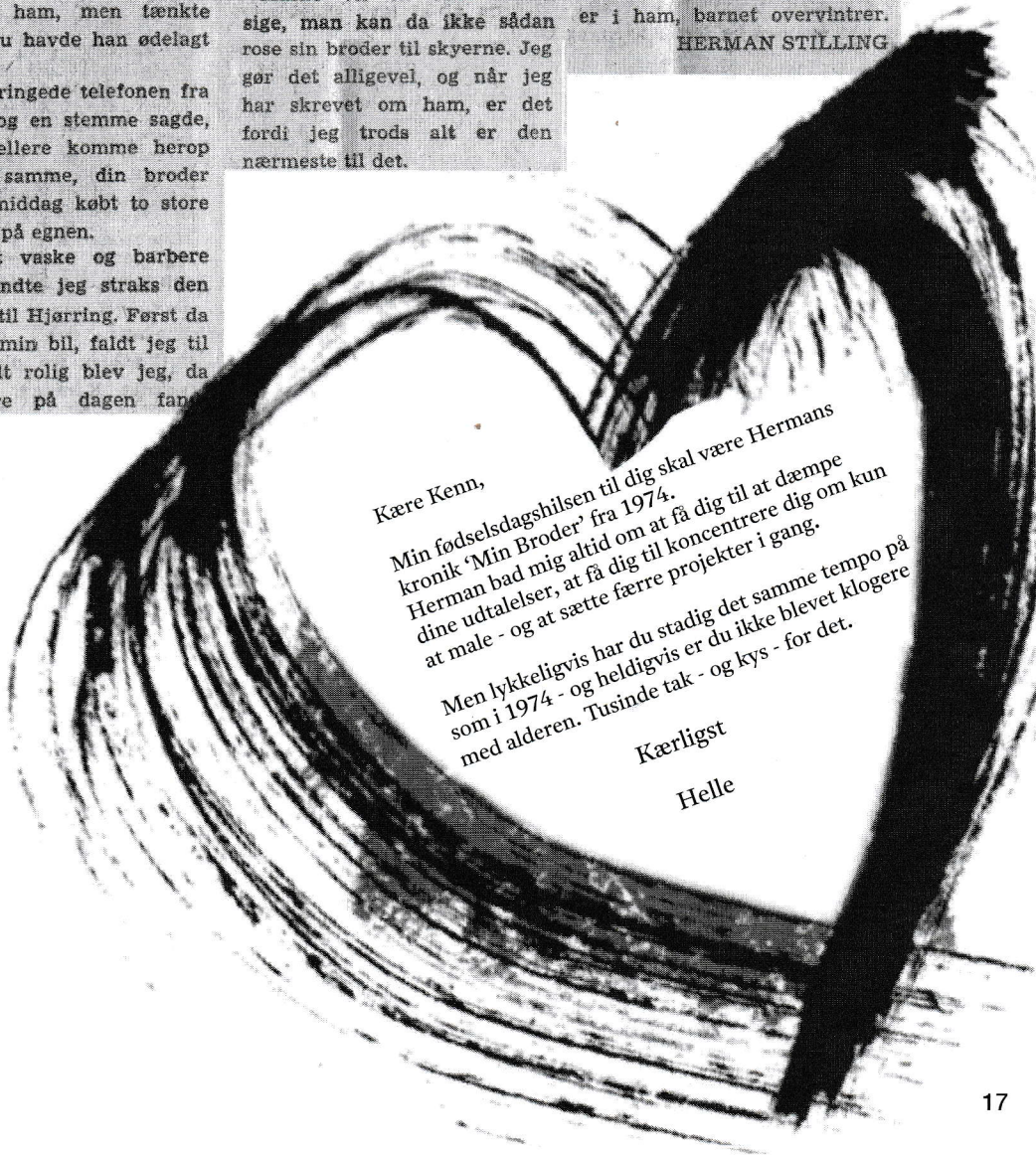
Det første han udsendte på sit forlag, var en bog som han kaldte Livet Er En Drøm. Han havde i forskellige aviser fundet frem ægteskabsannoncer, som fortalte om mennesker som søgte efter lykken. Til disse meddelelser skar han nogle gode og saftige træsnit.

Det var meningen at jeg ville have skrevet om kunst, men det er meget svært at sige, hvor i billedet kunsten sidder.

Derfor har jeg gjort det på min egen måde. Med lidt fantasi har jeg prøvet på at fortælle lidt om min ret fantastiske broder.

For som en gammel maler engang sagde: Kunstneren, det er i ham, barnet overvintrer.

HERMAN STILLING

Kære Kenn,

Min fødselsdagshilsen til dig skal være Hermans kronik 'Min Broder' fra 1974. Herman bad mig altid om at få dig til at dæmpe dine udtalelser, at få dig til koncentrere dig om kun at male - og at sætte færre projekter i gang.

Men lykkeligvis har du stadig det samme tempo på som i 1974 - og heldigvis er du ikke blevet klogere med alderen. Tusinde tak - og kys - for det.

Kærligst

Helle